

ปัญหากฎหมายในการได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเอง

นางสาวสุมาลี วาทิตาพร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-309-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LEGAL PROBLEMS ON THE ACQUISITION OF A COMPANY'S OWN SHARES

Miss Sumalee Watitaporn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

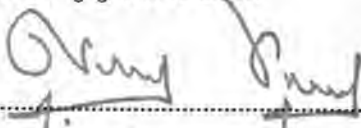
Academic Year 1997

ISBN 974-638-309-4

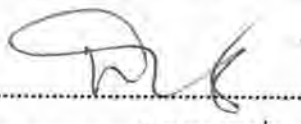
หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหากฎหมายในการได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเอง
โดย	นางสาว สุมาลี วาทีตาพร
ภาควิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ สำเรียง เมฆเกรียงไกร
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ สุทธิชัย จิตรวานิช

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

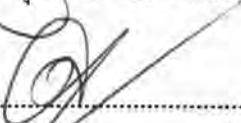

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ พิชัยศักดิ์ หรยางกูร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ สำเรียง เมฆเกรียงไกร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ สุทธิชัย จิตรวานิช)

..... กรรมการ
(อาจารย์ สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ พิเศษ เสตเสถียร)

สุมาลี วาทีตาพร : ปัญหากฎหมายในการได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเอง (LEGAL PROBLEMS ON THE ACQUISITION OF A COMPANY'S OWN SHARES) อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ สำเรียง เมฆเกรียงไกร, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : สุทธิชัย จิตรวานิช, 172. หน้า, ISBN. 974-638-309-4

หลักการดำรงรักษาทุนเป็นหลักการสำคัญของกฎหมายบริษัทที่มีขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันแก่เจ้าหนี้ในการได้รับชำระหนี้ และเพื่อคุ้มครองผู้ถือหุ้นมิให้ได้รับความเสียหายจากการที่ทุนของบริษัทลดลง

ตามกฎหมายบริษัทของไทย ได้มีการกำหนดหลักการดำรงรักษาทุนให้บริษัทถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด จึงทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเป็นอันมาก กล่าวคือ บริษัทอาจใช้ตัวแทนในการถือหุ้น หรือให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่บุคคลอื่นเพื่อซื้อหุ้นบริษัทเพื่อหลีกเลี่ยงบทบัญญัติของกฎหมาย

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนจึงได้ศึกษาถึงปัญหาในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้น รวมทั้งเหตุผลและประโยชน์ที่ได้รับในกรณีที่บริษัทได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเอง ตลอดจนแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินการดังกล่าว โดยผู้เขียนได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนี้

1. ให้ปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมาย โดยกำหนดให้บริษัทสามารถได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเอง
2. กำหนดแนวทางการควบคุมโดยให้บริษัทปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้บริษัทและกรรมการของบริษัทกระทำการโดยไม่สุจริตเพื่อแสวงหาประโยชน์อันจะทำให้ผู้ถือหุ้นและเจ้าหนี้ของบริษัทเสียเปรียบ

ภาควิชา .....นิติศาสตร์.....

สาขาวิชา .....นิติศาสตร์.....

ปีการศึกษา .....2540.....

ลายมือชื่อนิสิต .....สุมาลี วาทีตาพร.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....ศาสตราจารย์ สำเรียง เมฆเกรียงไกร.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....สุทธิชัย จิตรวานิช.....

##C770814 : MAJOR LAW

KEY WORD:

ACQUISITION / MAINTENANCE / SHARE / TREASURY STOCK

SUMALEE WATTAPORN : LEGAL PROBLEMS ON THE ACQUISITION OF A COMPANY'S OWN SHARES. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. SAMRIENG MEKKRIENGRAI.

THESIS CO-ADVISOR : ARCHAN SUTHICHAI CHITVANICH, 172 pp. ISBN 974-638-309-4

The principle of capital maintenance is the significant principle of company law which prescribes for payment securing to creditors and for protecting shareholders from suffering from damage because of the company's capital decreased.

In accordance with company law of Thailand, it has prescribed the principle of capital maintenance and strictly required the company to comply with, which causes many problems in practices. Namely, the company may designate any nominees to hold its shares or give any assistance to other persons to purchase its shares for avoiding the provisions of law.

In this thesis, the writer had studied the problems arising from the practices including reasons and benefits gained when the company acquires its shares as well as the suitable guidance to cope with the said. The writer has offered the guidance to solve the said problems as follows :

1. The provisions of law shall be amended by prescribing a company able to acquire its shares.

2. The supervision guidance shall be specified to control a company to comply with the provisions of law for preventing the company and its directors from committing in bad faith in order to seek any benefits which make its shareholders and creditors disadvantageous.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิสิต..... กอภรณ์ จันทองพร

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากท่านศาสตราจารย์ เสาวนีย์ อัสวโรจน์ ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือและให้แนวความคิดในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และท่านรองศาสตราจารย์ สำเรียง เมฆเกรียงไกร และท่านอาจารย์สุทธิชัย จิตรวานิช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียน อีกทั้งท่านรองศาสตราจารย์พิชัยศักดิ์ หรยางกูร ท่านอาจารย์สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ และท่านรองศาสตราจารย์ พิเศษ เสตเสถียร ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านในการเป็นกรรมการสอบ และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนกระทั่งสำเร็จลุล่วงด้วยดี ซึ่งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อท่านอาจารย์ทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอขอบคุณคุณปกรณ มาตระกุล คุณพิเชษฐ์ เชาว์กิจคำ คุณวีรนุช มลิณฑุต และคุณชาติ ตรีภูมณีนเตร ที่ให้ความช่วยเหลือค้นหาเอกสารต่างประเทศเพื่อประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณคุณดชาวัลย์ เสียมหาญ และคุณมณฑา จินตนาอนุภาพ ที่ให้ความช่วยเหลือแปลเอกสารบางส่วนให้ผู้เขียน ขอขอบคุณคุณภาวดี วรรณสุต ที่ให้ความช่วยเหลือในการพิมพ์และจัดเรียงรูปเล่มวิทยานิพนธ์จนเสร็จเรียบร้อย รวมทั้งขอขอบคุณคุณสายชล วาทีตาพร ที่ให้ความช่วยเหลือในการพิสูจน์อักษรวิทยานิพนธ์อย่างเอาใจใส่ด้วยดี

ผู้เขียนขอขอบคุณคุณประกาศ เลิศธนะ ที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดเวลาที่ผู้เขียนจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้และขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือและให้กำลังใจเสมอมา ซึ่งผู้เขียนขออภัยที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา-มารดา และครอบครัวที่ได้อุปการะให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในทุก ๆ ด้านมาโดยตลอด ความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบให้แก่บิดา-มารดา-ครอบครัว และท่านอาจารย์ทุกท่าน และแก่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สถาบันที่ให้ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เขียนตลอดมา

สุมาลี วาทีตาพร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
2 แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการดำรงรักษาทุน.....	6
2.1 แนวความคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับบริษัท.....	6
2.2 หลักการดำรงรักษาทุน (maintenance of capital).....	11
2.3 การได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเอง.....	14
2.3.1 ความหมายของการได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเอง (the acquisition of a company's own shares).....	15
2.3.2 วิธีการได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเอง.....	15
2.3.2.1 การริบหุ้น (forfeiture of share).....	16
2.3.2.2 การคืนหุ้น (surrender of share).....	17
2.3.2.3 การยกให้โดยเสน่หา (gift).....	17
2.3.2.4 การแลกเปลี่ยน (exchange).....	19
2.3.2.5 การลดทุน (reduction of capital).....	21
2.3.2.6 การไถ่ถอนหุ้น (redemption of share).....	22
2.3.2.7 การซื้อหุ้นคืน (repurchase of share).....	23
2.3.3 เหตุผลและความจำเป็นในการได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเอง....	24
2.3.3.1 การริบหุ้น (forfeiture of share).....	24
2.3.3.2 การไถ่ถอนหุ้น (redemption of share).....	24
2.3.3.3 การซื้อหุ้นคืน (repurchase of share).....	25

3	การได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเองในต่างประเทศ.....	32
3.1	การได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเองในประเทศอังกฤษ.....	32
3.1.1	ความเป็นมา.....	32
3.1.2	วิธีการได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเอง.....	35
3.1.2.1	การริบหุ้นและการคืนหุ้น (forfeiture or surrender of share).....	36
3.1.2.2	การยกให้โดยเสน่หา (gift).....	37
3.1.2.3	การไถ่ถอนหุ้น (redemption of share).....	38
3.1.2.4	การซื้อหุ้นคืน (repurchase of share).....	51
3.1.3	การใช้ตัวแทน (nominee) ในการถือหุ้น.....	58
3.1.4	การถือหุ้นระหว่างกันของบริษัท.....	60
3.1.5	การให้ความช่วยเหลือทางการเงินในการได้มาซึ่งหุ้นของบริษัท (financial assistance for the acquisition of share).....	62
3.1.5.1	ความเป็นมา.....	62
3.1.5.2	บทบัญญัติทั่วไป.....	65
3.1.5.3	ข้อยกเว้นของการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน.....	66
3.1.5.4	การให้ความช่วยเหลือทางการเงินกรณีบริษัทเอกชนจำกัด.....	70
3.2	การได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเองในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	74
3.2.1	ความเป็นมา.....	74
3.2.2	วิธีการได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเอง.....	75
3.2.2.1	การไถ่ถอนหุ้น (redemption of share).....	76
3.2.2.2	การซื้อหุ้นคืน (repurchase of share).....	81
3.2.3	การให้ความคุ้มครองผู้ถือหุ้นและเจ้าหน้าที่ของบริษัท.....	89
3.2.3.1	การกระทำการโดยสุจริต (bona fide corporate purpose).....	89
3.2.3.2	ข้อจำกัดเกี่ยวกับการใช้เงินทุน (financial limits).....	93

3.2.3.3 การคุ้มครองผู้ถือหุ้นต่างชนิดในบริษัท (protection of different classes).....	95
3.2.4 ความรับผิดชอบที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย (liability for improper redemption or repurchase).....	96
4 การได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเองในประเทศไทย.....	98
4.1 ความเป็นมาของหลักการดำรงรักษาทุน.....	98
4.2 การดำรงรักษาทุนของบริษัท.....	102
4.3 วิธีการได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเอง.....	107
4.4 อุปสรรคของกฎหมายปัจจุบันต่อการดำเนินการของบริษัท.....	115
4.4.1 ภาวะตลาดหลักทรัพย์ระหว่างปี 2538 และปี 2539.....	115
4.4.2 มาตรการแก้ไขและบรรเทาภาวะตลาดหลักทรัพย์ซบเซา.....	116
4.4.3 อุปสรรคของกฎหมายต่อการได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเอง.....	121
5 ปัญหากฎหมายในการได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเอง.....	126
5.1 การได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเองโดยผ่านตัวแทน.....	126
5.1.1 การใช้ตัวแทน (nominee) ในการถือหุ้น.....	127
5.1.2 การถือหุ้นระหว่างกันของบริษัท.....	130
5.2 การให้ความช่วยเหลือทางการเงินในการได้มาซึ่งหุ้นของบริษัท.....	137
5.3 แนวทางการควบคุม.....	139
5.3.1 วิธีการได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเอง.....	139
5.3.2 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทตนเอง.....	143
5.3.3 วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับหุ้นที่ได้มา.....	147
5.3.4 จำนวนทุนเรือนหุ้น.....	152
5.3.5 แบบการโอนหุ้น.....	156

6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	160
6.1 บทสรุป.....	160
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	165
รายการอ้างอิง.....	167
ประวัติผู้เขียน.....	172